

การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย*

BUDDHIST PERSONNEL MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS IN

PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS GENERAL DIVISION

NONGKHAI PROVINCE

พระสมุห์กฤติพิสิฐ กิตติธมฺโม (จำพันธ์)

Prasamukitphisit Kittidhammo (Jarphan)

อินตา ศิริวรรณ

Intha Siriwan

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปณฺโญ

Prakhru Sungkaruk Jukkrid Bhuripanno

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: j.kitty2011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำนวน 217 คน การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดหนองคาย มีค่าเฉลี่ยในระดับ มาก ในทุก ๆ ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการดำรงรักษาบุคคล และด้านการประเมินผลงาน การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ต้องปราศจากอคติทั้ง 4 โดยสิ้นเชิง จึงจะทำให้

* Received: 1 June 2020; Revised: 19 June 2020; Accepted: 23 June 2020

สถาบันการศึกษามีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ข้อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ได้แก่ อยากรให้ทุกหน่วยงาน ได้ปฏิบัติตามหลักคุณธรรม (อคติ 4) อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเจริญต่อส่วนรวมและตนเอง อยากรให้บุคลากรรู้จักภาระหน้าที่ของตนเองเป็นหลักโดยปราศจากอคติ 4 ส่วนการปฏิบัติงานในแต่ละครั้งนั้น บุคลากรควรมีความตรงต่อเวลา มีจิตใจรักในสถาบัน รักษากฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดและมี คุณธรรมจริยธรรม คณะกรรมการประจำโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีคณะกรรมการในการตรวจสอบการบริหารอย่างถูกต้อง และยึดหลักการบริหารงานราชการเป็นหลัก

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, หลักพุทธธรรม, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purpose of this article was to study the Buddhist personnel management of administrators in Phrapariyattidhamma schools, general division, Nongkhai province which covers 4 aspects. This research was quantitative research with the population samplings were the teachers and staffs of the Phrapariyattidhamma schools, general division, Nongkhai province, consist of 217 people. Data were collected by using questionnaires and interviews. Data analysis used descriptive statistics in frequency distribution, percentage, mean and standard deviation.

The research found that the Buddhist administration of Phrapariyattidhamma schools in Nongkhai province had a high level in all aspects, in priority as follows: personnel planning, recruiting and promoting, retaining, and performance evaluating. For this reason, the application of Buddhist principles in the administration of the Phrapariyattidhamma school administrators of general division could be concluded that all 4 aspects no need in all 4 prejudices (biases) absolutely to further the educational institution in progress. Moreover the guidelines for personnel administration in Buddhist doctrine of the administrators of the Phrapariyattidhamma schools, for example; would like every departments to strictly adhere to morals (prejudice 4) in order to achieve prosperity for the public and themselves, would like personnel to know their obligations primarily without prejudice 4, personnel should be punctual as for each operation,

should have a love for their own institution, uphold strict rules and regulations with morality and ethics. Therefore, the Phrapariyattidhamma school board must have good governance principles for administration, should have to check the administration correctly, and adhere to the principles of bureaucratic administration.

Keywords: Personnel Administration, Principles of Buddhism, Phrapariyattidhamma Schools

บทนำ

ปัจจุบันนี้ การบริหารงานบุคลากรของหน่วยงาน ต้องมีองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงาน คือ คนและงาน งานเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องดำเนินการให้สำเร็จ แต่ในการที่จะดำเนินการให้ภารกิจสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเพียงพอในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ต่าง ๆ ของงานที่ดำเนินการ จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์พร้อมเป้าหมาย และจัดระบบการวางแผนการควบคุม กำกับดูแลติดตามและประเมินผล ซึ่งรวมเรียกว่า “การบริหาร” การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารในฐานะตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการดำเนินงาน เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักพุทธศาสนา นับเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความลุ่มลึกที่ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับกันในสังคม เพราะสอนคนให้เป็นคนดีสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอนให้คนดำเนินชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว การงาน การดำเนินชีวิตและความสุขทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล (พระมหาอาคม อานนโท, 2560)

การศึกษาเป็นกระบวนการทุกอย่างที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุนิสมัย และคุณสมบัติทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ถือว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต มนุษย์เรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทุกคราวที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้น มนุษย์ได้เรียนรู้ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ในด้านความคิดหรือการกระทำหรือทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กัน การศึกษาคือกระบวนการสั่งสอน กระบวนการฝึกอบรมหรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญและทัศนคติ ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่าประสบการณ์ที่มนุษย์เป็นผู้จัดให้แก่มนุษย์ด้วยกัน ปัจจุบันมีสถาบันหลายประเภทเป็นผู้จัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันศาสนา รวมเรียกว่า “สถาบันการศึกษา” (ธร สุนทรายุทธ, 2550)

สถาบันพระพุทธศาสนากับการศึกษา มีความเกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะในอดีต วัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาของทุกชนชั้น ไม่ว่าจะเป็นเชื้อพระวงศ์ บุตรหลานขุนนาง คหบดี จนกระทั่งถึงราษฎรทั่วไป โดยได้รับความเมตตาจากพระภิกษุเป็นครูสอนและจัดระบบการศึกษา มาตั้งแต่ครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาของคณะสงฆ์นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ต่อความเจริญของสถาบันพระพุทธศาสนาและสถาบันชาติ เพราะพระสงฆ์ที่มีการศึกษาที่ดี มีคุณธรรม มีภูมิปัญญาสูง ย่อมสามารถช่วยเหลือค้ำชูสังคมไทยให้รุ่งเรือง โดยวัดจะเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้การศึกษา อบรมพัฒนา และเป็นที่พักแก่ชุมชน (พระสพณ จือปา, 2558)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” (คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ, 2557) ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (พระมหาชัยวัฒน์ จตุตมโล (พรหมสนธิ), 2560) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ออกประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรื่องกำหนดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยเป็นการสมควรปรับปรุงประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เหมาะสมและคล่องตัวในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ให้รวมกลุ่มที่มีขนาดเล็กและแยกกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ จำนวน 14 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและครอบคลุมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ โดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุ สามเณร ที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานพระพุทธศาสนา เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวិชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา (พระเฉลิมชาติ ชาติวโร (อิทธะรงค์), 2552)

อัตลักษณ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ โรงเรียนต้องจัดให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชาเพิ่มเติมคือ วิชาภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และศึกษาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ แผนกนักธรรมบาลี สำหรับเป็นพื้นฐานในการศึกษาพระพุทธศาสนาในคัมภีร์ พระไตรปิฎก และสามารถนำไปเป็นเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นหน้าที่สำคัญของพระภิกษุสามเณร ในฐานะที่เป็นศาสนทายาทผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาอีกด้วย จึงนับว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นอกจากจะจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ว ยังได้สนองงานคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาหรือการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีด้วย โดยจัดการให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรนักธรรมและบาลี ให้สอดคล้องกับนโยบายคณะสงฆ์ (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558)

บุคลากรผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่จะบริหารบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียน บริหารงานบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะต้องเป็นผู้บริหารที่มีศักยภาพ มีวิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด แต่ในการจัดการศึกษาหรือการบริหารงานใด ๆ ก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่า เรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดและยุ่งยากที่สุด ทั้งนี้ เพราะหลักทั่วไปในการบริหารงานบุคคล แม้ว่าจะมีงบประมาณให้เพียงพอ มีการจัดองค์การ และการบริหารงานที่ดี มีอุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ พร้อมเพียงใด ถ้าผู้ปฏิบัติงานไม่ดี ไม่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน ปัญหาอื่น ๆ ก็จะตามมา การบริหารงานบุคคลนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับคนเป็นสำคัญ

ถ้าหากองค์กรมีคนที่ไม่มีคุณภาพ องค์กรนั้นย่อมประสบปัญหาที่จะนำไปสู่ความล้มเหลวได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าองค์กรมีคนที่มีความประพฤติดีให้กับงานอย่างเต็มที่ ก็จะเป็นสิ่งบอกถึงความสำเร็จขององค์กร จึงถือได้ว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของการจัดองค์การ เพราะคนเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกอย่างขององค์กร หากคนไม่มีคุณภาพก็ไม่สามารถที่จะจัดการงานในองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ การจะได้บุคคลที่มีคุณภาพเข้ามาทำงาน ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคคลหรือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา มีหน้าที่การบริหารเช่นเดียวกับผู้บริหารหรือผู้จัดการองค์กรทั่วไป เป็นหัวจักรที่สำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน การตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน เป็นทั้งเครื่องมือและกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง ในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนโดยตำแหน่ง โดยบทบาท และโดยหน้าที่ ทั้งทางนิติบัญญัติและพฤตินัย ได้รับการคาดหวังให้เป็นผู้นำทั้งในองค์กร ตลอดจนเป็นผู้นำในการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและสร้างสรรค์โรงเรียน เส้นทางสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารโรงเรียน จึงขึ้นอยู่กับ การนำไปในทิศทางที่ถูกต้อง และการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง

ผู้บริหารในสังคมไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษานั้น ภาพลักษณ์ของผู้บริหารต้องเปี่ยมด้วยคุณธรรมหลายประการ จึงเอื้อต่อการบริหารงาน และการบริหารงานที่ประกอบด้วยคุณธรรม จึงทำให้การดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้บริหารควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงาน โดยไม่มีอคติ 4 คือ 1. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ 2. โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง 3. โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง 4. ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ความลำเอียงทั้ง 4 ประการนี้ เป็นอันตรายอย่างมาก ทุกยุคทุกสมัยที่บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการปกครองบังคับบัญชาบุคคลอื่นด้วยแล้ว มีความลำเอียงอยู่เพียงข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น ก็จะทำให้สูญเสียความยุติธรรม ขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจของคนที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของบุคคลเหล่านั้น แต่ความลำเอียงทั้ง 4 อย่างนี้ ไม่ได้เจาะจงเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น แม้แต่ผู้น้อยหรือเด็ก ๆ ก็อาจจะเกิดความลำเอียงขึ้นมาได้เหมือนกัน เหตุนี้ พระองค์จึงตรัสเพื่อลดอคติและสร้างเสริมความเมตตาในกันและกัน ร่วมกันเร่งปฏิบัติสรรพกิจการงานให้ประสานเกื้อกูลกัน เพื่อทุกคนจะสามารถนำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคง และบรรลุถึงความวัฒนาผาสุกได้

สรุปได้ว่า จากเหตุผลความสำคัญ และปัญหาด้านบุคลากรที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา “การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการนำหลักอคติ 4 ไปปรับใช้ในการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษาผลของการบริหารจากบุคลากร ครู ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้การบริหารบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 2. ด้านการวางแผนบุคลากร 3. ด้านการประเมินผลงาน และ 4. ด้านการดำรงรักษาบุคคลและแบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 กำหนดกลุ่มประชากร ได้แก่ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie and D.W.Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรทั้งหมด จำนวน 217 คน

ระยะที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบของความคิดเห็นคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ทั้ง 4 ด้าน 1. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 2. ด้านการวางแผนบุคลากร 3. ด้านการประเมินผลงาน และ 4. ด้านการดำรงรักษาบุคคลและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ระยะที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามของระดับเสนอในรูปตาราง ประกอบความเรียงในบทวิเคราะห์แบบสอบถาม ใช้สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมตามข้อมูลทั่วไป ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย เป็นชายจำนวน 202 คน เป็นหญิง 15 คน มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 142 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 178 คน และมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 7 ปี ขึ้นไป จำนวน 142 คน

2. ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนบุคลากร ตามหลักออคติ 4 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.88 รองลงมา ได้แก่ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักออคติ 4 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.86 ต่อมา ได้แก่ ด้านการดำรงรักษาบุคคลตามหลักออคติ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.85 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลงานตามหลักออคติ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.70 สรุปโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ระดับมาก ทุกด้าน

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้น สรุปได้ว่า การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนบุคลากร การประเมินผลงาน และการดำรงรักษาบุคคล ต้องปราศจากออคติ 4 ในการบริหารงานบุคคล จึงจะทำให้องค์กร สถาบันการศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต อีกทั้งต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 หลักธรรมมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต ความรอบคอบ และการชื่นชมให้รางวัลแก่บุคลากรภายใต้สังกัด การประเมินงานอย่างไม่ลำเอียง พร้อมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ปราศจากออคติ 4 และมุ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักในการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมนั่นเอง

สรุป

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ด้านความคิดเห็นผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 สรุปได้ว่า การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนบุคลากร การประเมินผลงาน และการดำรงรักษาบุคคล ต้องปราศจากอคติ 4 ในการบริหารงานบุคคล จึงจะทำให้องค์กร สถาบันการศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต อีกทั้งต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 หลักธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์สุจริต การตรวจตรา และการชื่นชมให้รางวัลแก่บุคลากรภายใต้สังกัด การประเมินงานอย่างไม่ลำเอียง พร้อมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ปราศจากอคติ 4 และมุ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักในการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภิจักร โขติปัญญา ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา” พบว่า การบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารหรือการจัดการงานในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การสรรหาจนถึงพ้นสภาพจากการทำงาน เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จสมความมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นหัวใจของการบริหารองค์กร เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หากองค์กรใดประกอบด้วยบุคคลที่มีความสามารถสูง มีความเป็นผู้นำ เห็นความสำคัญของการใช้คน และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการเลือกสรร การเสริมสร้างคนดีไว้ใช้งาน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อองค์กรนั้น ๆ ตลอดถึงสังคมและประเทศชาติต่อไป โดยหลักในการบริหารงานบุคคล เป็นแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงาน โดยยึดหลักความเสมอภาค ความสามารถ ความมั่นคง ความเป็นธรรมทางการเมือง หลักการเสริมสร้างการพัฒนา ความยุติธรรม โดยมีจุดประสงค์แนชัดในการบริหารงานโดยเน้นตัวบุคคลเป็นตัวชี้แนะแนวทางการพัฒนาองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการและเกิดประสิทธิภาพอันสูงสุด ทั้งนี้ กระบวนการในการบริหารงานบุคคลนั้น ประกอบด้วย การวางแผนบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน เพื่อที่จะทำให้การใช้บุคลากรในแต่ละองค์กรเกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น จากกระบวนการในการบริหารงานบุคคลที่นักวิชาการหลายท่านได้สรุปและกำหนดไว้ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้เป็น 5 ด้าน คือ การวางแผน

บุคลากร การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน ทั้งนี้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าต่อการบริหารงานทุก ๆ อย่าง รวมถึงการบริหารงานบุคคลที่จะทำให้ทุกคนในองค์กร ที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว จะทำให้เกิดการบริหารงานที่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตามที่องค์กรนั้นตั้งไว้ จึงมีความสำคัญยิ่งที่ทุกองค์กร ควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ ประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย 4 หลักธรรม คือ อธิปไตย 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และอคติ 4 (พระมหากิจการ โชติปญโญ, 2558)

2. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น สรุปได้ว่า การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนบุคลากร การประเมินผลงาน และการดำรงรักษาบุคคล ต้องปราศจากอคติ 4 ในการบริหารงานบุคคล จึงจะทำให้องค์กร สถาบันการศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต อีกทั้งต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 หลักธรรมมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต การรวดา และการชื่นชมให้รางวัลแก่บุคลากรภายใต้สังกัด การประเมินงานอย่างไม่ลำเอียง พร้อมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ปราศจากอคติ 4 และมุ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานรากร ช่างบุ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “อคติ” กับปัญหาอธิกรณ์ในพุทธศาสนา : กรณีศึกษาสำนักสันตติโสภณ ผลการวิจัยพบว่า อคติมี 4 ประเภท คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ทั้ง 4 ประการนี้ เป็นหลักธรรมด้านลบ เพราะทำให้เข้าข้างตน พวักพอง ทำให้ขาดความเป็นกลางในหมู่คณะ และเกิดความแตกแยกของสังคมได้ หลักธรรมที่ปรับแก้จึงเป็นธรรมฝ่ายดี และสร้างความเป็นกลางต่อตนและสังคม ส่วนอธิกรณ์ มี 4 อย่าง คือ วิวาธิกรณ์ อนุวาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกัจจาธิกรณ์ ซึ่งวิธีการระงับอธิกรณ์ดังกล่าวเรียกว่า “อธิกรณ์สมถะ” จะปรับใช้ให้เหมาะสมแก่อธิกรณ์นั้น ๆ เพื่อให้อธิกรณ์ดังกล่าวระงับด้วยดีและเป็นธรรม (พระมหานรากร ช่างบุ, 2551)

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า อยากให้ทุกหน่วยงาน ได้ปฏิบัติตามหลักคุณธรรม (อคติ 4) นี้ อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเจริญต่อส่วนรวมและตนเอง การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของบุคลากร อยากให้รู้จักภาระหน้าที่ของตนเองเป็นหลัก โดยปราศจากอคติ 4 การปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความตรงต่อเวลา มีจิตใจรักในสถาบัน รักษากฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด และมีคุณธรรมจริยธรรม คณะกรรมการประจำโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องมีหลักธรรมมา

ภิบาลในการบริหาร มีคณะกรรมการในการตรวจสอบอย่างถูกต้อง และยึดหลักการบริหารงานราชการเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย” มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาวิจัยหลักพุทธธรรมที่มีปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการประเมินผลงาน และด้านการธำรงรักษาบุคคล

2. ควรทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. ควรทำการศึกษาการบริหารงานบุคคล ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยที่ส่งผลทางการศึกษา ทั้งภายในและภายนอก เพื่อวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวกับพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ธ สุนทรายุทธ. (2550). *การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เนติกุลการพิมพ์ จำกัด.

พระเฉลิมชาติ ขาดีโว (อิทธิรงค์). (2552). *ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร : นวสาส์นการพิมพ์.

พระมหากิจการ โชติปญโญ. (2558). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา*. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มมร, 13(2), 48.

- พระมหาชัยวัฒน์ จิตตมโล (พรหมสนธิ). (2560). รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4. *ปริญาพุทธศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- พระมหานรากร ช่างบุ. (2551). อดีตกับปัญหาอธิกรณ์ในพุทธศาสนา : กรณีศึกษาสำนักสันติอโศก. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาอคม อานนโ. (2560). หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. *หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสหพน จือปา. (2558). ภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษา โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 7(1), 291.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.